

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРИКЛАДНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА
МЕНЕДЖМЕНТУ ІМ. Г.Е. ВЕЙНШТЕЙНА



МАТЕРІАЛИ

V МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

12 – 13 жовтня 2017 р.

ЕКОНОМІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ
РОЗВИТКУ УКРАЇНИ НА
ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

Видання присвячене

115-річчю Одеської національної академії харчових технологій

та 5-річчю Навчально-наукового інституту прикладної
економіки і менеджменту ім.Г.Е.Вейнштейна

м.Одеса

УДК: 338.43:316.502(477)

Економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку XXI століття. Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції 12-13 жовтня 2017р. Одеса: Одеська національна академія харчових технологій, 2017. – 291 с.

У матеріалах конференції знайшли відображення економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку XXI століття. Були запропоновані шляхи вирішення найактуальніших та нагальних проблем багатьох сфер сучасного бізнесу та новітні управлінські технології в сучасних турбулентних умовах існування підприємств. В доповідях особлива увага приділялась прикладному характеру досліджень та їх впливу на поліпшення економічної ситуації в країні.

Науковий редактор Каламан О.Б. – директор ННПЕіМ ім.Г.Е.Вейнштейна ОНАХТ

Редакційна колегія:

Ангелов Г.В. – д-р філософії, проф., Агеева І.М. – к.е.н., доц., Басюркіна Н.Й. – д.е.н., доц., Купріна Н.М. – к.е.н., доц., Лагодієнко В.В. – д.е.н., проф., Немченко В.В. – д.е.н., проф., Павлов О.І. – д.е.н., проф., Рогатіна Л.П. – к.с.н., доц., Савенко І.І. – д.е.н., проф.

Рекомендовано до видання Вченою Радою Одеської національної академії харчових технологій протоколом № 3 від 03.10.2017 р.

Матеріали додаються за оригіналами рукопису
Редакційна колегія не несе відповідальності за зміст та сутність
наданих матеріалів

особистості, яка визначає поведінку, діяльність людини на основі усвідомлення і прийняття нею необхідної залежності цієї діяльності від суспільних цілей і цінностей. Соціальна відповідальність є складовим, системо-утворюючим чинником соціальної зрілості та її критерієм.

Одне з нагальних завдань соціально-відповідального підприємця - активно сприяти розвитку і вдосконаленню людського фактора. Сучасний фахівець повинен підтримувати і розвивати моральну культуру, поважне ставлення до безцінної вітчизняної та світової культурної спадщини.

Вирішення складних соціально-економічних та політичних проблем суспільства в значній мірі залежить від розвитку культурної сфери. Саме в культурі і насамперед у духовній формуються гарантії історичної бутності, національні традиції та звички, що суттєво впливає на процес подальшого національного розвитку. Оволодіння багатством вітчизняної та світової культури надає можливості самореалізації особистості, а свобода людини у творчих процесах активізує її діяльність у глобальному соціальному середовищі, забезпечує її духовну суверенність та соціальну відповідальність.

Література

1. Єрмошенко М. Менеджмент: Навчальний посібник / Микола Єрмошенко, Сергій Єрохін, Олег Стороженко; Національна академія управління. - К.: Національна академія управління, 2006. - 655с.
2. Пірен М. Утвердження етичних засад у бізнесі України в процесі глобалізації // Вісник Української Академії державного управління при Президентові України. - 2003. - № 1. - С. 329-336
3. Осовська Г. Основи менеджменту: Підручник / Галина Осовська, Олег Осовський - 3-е вид., перероб. и доп.. - К.: Кондор, 2006. - 661 с.

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СУЧАСНОГО МЕНЕДЖЕРА

Ангелов Г.В., професор, д-р філософії, заслужений діяч культури України,
Соловей А.О., професор

Одеська національна академія харчових технологій

Розвиток сучасної економіки, розширення загального рівня технологізації виробництва вимагають підвищення відповідальності менеджера перед суспільством. Роль бізнесу та підприємництва, за сучасних умов, не обмежується лише створенням робочих місць, матеріальних цінностей та отриманням прибутку. Досягнувши у своєму розвитку певного рівня бізнес повинен ставити перед собою якісно нові завдання, пов'язані з активною участю у соціальному житті свого міста, регіону, держави. Необхідно, щоб менеджер співвідносив кожне своє рішення та дію з загальнолюдськими цінностями та принципами, а не керувався лише власними інтересами.

У процесі своєї діяльності, підприємство чи організація, крім безпосередньо економічних стосунків з партнерами, взаємодіє також з громадськими організаціями, соціальним та природнім середовищами. Для своєї виробничої діяльності фірма використовує природні ресурси, впливає на

навколишнє природне середовище, співпрацює з постачальниками, споживачами, контролюючими та фіскальними органами; взаємодіє з інститутами громадянського суспільства та місцевою спільнотою. Зі свого боку підприємства утворюють економічні та соціальні блага, створюють робочі місця, покращують добробут людей, відкривають можливості для соціальної інтеграції та самореалізації. Відбувається конкурентна боротьба компаній за ресурси, покупців, політичну владу, соціальне визнання та інституційну легітимність.

Суспільство, оцінюючи діяльність компанії, розглядає не тільки її комерційні успіхи, але й те, як вона веде свою діяльність, піклується про власних працівників, наскільки її діяльність відповідає інтересам інших учасників ринку, місцевих жителів, а також суспільства в цілому. Нині висока якість товарів сприймається вже як щось само собою зрозуміле, тому все частіше, у першу чергу, великі компанії роблять кроки назустріч суспільству у вигляді будівництва та реставрації об'єктів соціально-культурного призначення, відтворення природних багатств, боротьби з бідністю, охорони здоров'я тощо.

У суспільстві склалися та існують соціальні норми, які виконують охоронну, регулятивну та виховну функції, які визначають раціональні межі свободи людини, виступають запорукою гармонізації, упорядкованої сталості суспільних відносин, поступального прогресивного розвитку суспільства в цілому.

Соціальні норми впливають на охорону та забезпечують примноження тих духовних і матеріальних цінностей, які є здобутком суспільства та служать підґрунтям для цивілізованої реалізації інтересів і потреб людини. Соціальні норми можуть виконувати роль ефективного засобу збереження системи, системоутворення, відновлення системності в суспільних відносинах, вироблені самою соціальною системою в ході суспільної еволюції.

У залежності від видів соціальних норм виділяють різні форми соціальної відповідальності, такі, як юридична, моральна, політична, партійна, професійна, екологічна тощо.

Соціальну відповідальність можна характеризувати, як добровільний внесок організації у розвиток суспільства, соціально-економічної та екологічної сфер, спрямований на розвиток і якісне поліпшення даних сфер, волевиявлення, яке визначається певною поведінкою щодо дотримання усвідомлених обмежень та соціальних норм, гарантує безпеку та прогресивний розвиток, забезпечує узгодження інтересів суб'єктів, задіяних у суспільних відносинах та управлінні ними.

Соціальна відповідальність бізнесу, діяльності підприємств, дотримання етичних норм та охорона довкілля є важливими й актуальними завданнями бізнесу на сучасному етапі розвитку суспільства. Для соціальної відповідальності характерна багатоаспектність та багаторівневність. Вона виявляється на особистісному (індивідуальному) рівні через ступінь громадянської зрілості особистості та є базовою для інших рівнів. Від світосприйняття та усвідомлення людиною своєї значущості у світових перетвореннях, від її прагнення до перетворень у всіх сферах своєї життєдіяльності залежать її прояви на інших рівнях [1, с. 18].

У 50-ті роки XX ст. вийшла одна з перших праць на теми соціальної відповідальності. В книзі "Соціальна відповідальність бізнесмена" Хоуард Р. Боуен розглянув, як концепція соціальної відповідальності може бути поширена на бізнес, а усвідомлення розширеної соціальної мети при прийнятті ділових рішень може принести соціальні та економічні вигоди суспільству [2, с. 150].

У бізнесі соціальна відповідальність може розглядатися як відповідальне ставлення будь-якої компанії до свого продукту або послуги, до споживачів, працівників, партнерів; активна соціальна позиція компанії, що полягає у гармонійному співіснуванні, взаємодії та постійному діалозі із суспільством, участі у вирішенні найгостріших соціальних проблем. Конфедерацією роботодавців України, мета якої захищати інтереси своїх членів у сфері соціально-економічної політики на національному та галузевому рівнях, визначено такі необхідні умови для впровадження та розвитку соціальної відповідальності на підприємствах країни:

- досягнення сталого розвитку самостійних і відповідальних компаній і організацій на забезпечення їх довгострокових інтересів, досягнення соціального миру, безпеки, добробуту громадян, збереженню оточуючого середовища, дотримання прав людини;
- невтручання держави і її органів у оперативну діяльність компанії: надлишкова регламентація такої діяльності позбавляє КСВ діяльність добровільності, соціально спрямованої діяльності компанії або організації;
- діалог держави, громадських організацій і представників бізнесу з розробки і регулювання КСВ (за ключової ролі організації роботодавців) [3].

Соціальна відповідальність може являти собою реалізацію не тільки власних економічних інтересів і цілей, а й вплив ділової активності на персонал працівників, споживачів та організації, спільно з якими здійснюється та чи інша діяльність. Необхідно відмітити, що єдиних критеріїв оцінки соціальної відповідальності суб'єктів бізнесу поки немає, вони можуть бути різними в залежності від ряду факторів: розміру компанії, виду здійснюваної діяльності, регіону розташування тощо. Практичну діяльність у кожній організації здійснюють конкретні виконавці – менеджери та інші працівники відповідно до своїх функцій і посадових обов'язків, але в залежності від конкретної ситуації виконавці у своїх діях керуються також власними уявленнями і цінностями під час прийняття рішення, виконання тієї чи іншої роботи. Таким чином, високий рівень професійної відповідальності менеджерів та їх колег у її правовому, соціальному та морально-етичному аспектах є одним з визначальних чинників забезпечення ефективності роботи організацій та адекватності управління вимогам суспільства.

До принципових характеристик підприємницької діяльності можна віднести прийняття підприємцем на себе ризику здійснюваної ним діяльності та отримання прибутку. Прийняття такого ризику безпосередньо означає відповідальність підприємця за ведення своєї справи. Підприємець відповідальний за успіх підприємства, за надання ринку необхідного товару, за якість товару, за дотримання законів і домовленостей з партнерами, інвесторами, працівниками та державою. Аналіз діяльності багатьох

підприємств засвідчує, що соціальна захищеність працівників, їх добробут стають важливим чинником підвищення продуктивності праці, забезпечення стабільності та зростання виробництва.

Практичний досвід показує, що виявляється закономірність: чим більший обсяг повноважень надається менеджеріві, тим вищі вимоги пред'являються до рівня його внутрішньої відповідальності. Особиста відповідальність завжди пов'язана з мотиваційною сферою особистості, її інтелектуальним потенціалом, морально-етичним світоглядом. Тому у багатьох соціально-психологічних дослідженнях вона розглядається як морально-етична відповідальність, що підкреслює її внутрішню усвідомлену сутність. Саме відповідальність є інтегральною якістю, яка «визначає поведінку та діяльність людини передусім на основі усвідомленості прийняття нею об'єктивного факту залежності індивіда від суспільних цілей та цінностей. Сформованість внутрішньої відповідальності є головним критерієм оцінки рівня моральної зрілості особистості в цілому» [4, с. 3].

Підприємницька діяльність, бізнес, у процесі роботи зустрічаються з проблемою протиріччя між комерційною ефективністю підприємства, фірми і рівнем соціального добробуту суспільства. Часто високим економічним показникам господарської активності фірм далеко не завжди відповідають позитивні зміни в соціальному становищі населення, навіть діяльність організації може привести до погіршення якості життя людей. Проте, саме добробут людей необхідно розглядати як пріоритетну мету, основоположний принцип справедливого керування в суспільстві.

Спроби деяких компаній знайти баланс між двома, на перший погляд, протилежними полюсами: прагненням до максимізації прибутку та проведенням політики соціальної відповідальності бізнесу - це помилковий підхід. Соціально відповідальний менеджмент, а значить і соціально відповідальна політика, в принципі не потребують крайніх форм альтруїзму. Навпаки, соціально-відповідальний менеджмент несе очевидні вигоди для усіх учасників ринку [5, с.4].

Сучасний менеджмент повинен враховувати вимоги працівників щодо поліпшення соціального та матеріального становища. Впровадження політики соціальної відповідальності має аргументи як «за» так і «проти». До аргументів на користь розширення соціальної відповідальності можна віднести сприятливі для бізнесу довгострокові перспективи, зміну потреб і очікувань широкої громадськості, залучення додаткових ресурсів для надання допомоги у розв'язанні соціальних проблем, моральні зобов'язання щодо соціальної відповідальності. Серед аргументів проти соціальної відповідальності можна відзначити порушення принципу максимізації прибутку, додаткові витрати на соціальну відповідальність, недостатню звітність широкій громадськості, недостатню кваліфікацію у розв'язанні соціальних проблем.

В умовах трансформації суспільства поступово приходить усвідомлення того факту, що конструктивна соціальна політика організацій - не вид благодійної діяльності, а вигідна інвестиція, перш за все, в свій персонал, в соціальний потенціал виробництва, в майбутні перспективи розвитку. Для успішного

перспективного розвитку компанії чи організації необхідно її менеджерам враховувати конкретні проблеми, які виникають у соціальному середовищі та впроваджувати ефективні засоби управління, які можуть зробити це середовище більш сприятливим для організації. Витрати на соціально відповідальну політику будуть виправдані кращим відношенням суспільства до компанії. Це буде сприяти підвищенню лояльності споживачів до виробників продукції та загальному покращанню стану суспільства.

У сучасному світі ефективний менеджмент є одним з основних агентів економічних і соціальних перетворень і не може йти в бік від вирішення соціальних проблем, підприємцям стає вигідно брати участь у проектах, що поліпшують умови праці працівників та побут громадян.

Література

1. Охріменко О.О., Іванова Т.В. Соціальна відповідальність. – Навч. посіб. – Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут». – 2015. –180 с.
2. Буко С. Корпоративна соціальна відповідальність як принцип цінісно зорієнтованого менеджменту/ С. Буко //Соціологія: теорія, методи, маркетинг. - 2006. - № 2. - С. 149-158.
3. Декларація соціальної місії бізнесу. – [Електронний ресурс Режим доступу: <http://www/confeu.org/uacompetitiveness/csr/html>].
4. Осовий Г. Соціальна відповідальність у сфері праці: позиція профспілок/ Григорій Осовий //Профспілки України. - 2008.-№ 5-С.2-6.
5. Шандра І. Соціальна відповідальність ділових кіл України: яскраві приклади минувшини та проєкції на сьогодні/ Ірина Шандра //Історія України. - 2008. - № 38. - С. 1-4.

СЕМЬЯ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ И ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ

Ангелов Г.В., профессор, д-р философии, заслуженный деятель культуры
Украины

Одесская национальная академия пищевых технологий

Перед Украиной стоят ныне огромные по своей значимости и масштабности задачи. Для их выполнения требуется глубокое осознание каждой семьёй – важнейшей социальной ячейки общества, величественности наших целей и исключительно ответственное отношение каждого в наших семьях к их реализации. Помните, что, в конечном счёте, общество будет судить о каждом из нас, насколько мы будем ответственно относиться друг к другу в браке и в целом к семье, по итогам нашей жизнедеятельности, насколько она будет результативной и праведной, от нашей воли и целеустремлённости, от нашего трудолюбия, от степени нашего творчества, мира и душевного согласия в каждом доме, непоколебимой и твёрдой веры в успех.

В данной статье хотелось бы, прежде всего, акцентировать внимание читателей на том, что категория ответственности по отношению к современной

61. РОЛЬ КУЛЬТУРНОГО ТА ЕКОНОМІЧНОГО ФАКТОРУ У ПОКРАЩЕННІ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ	172
Хмура О. Г.	
62. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНИ	174
Купріна Н.М.	
63. СТРУКТУРИЗАЦІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ «ІНТЕНСИФІКАЦІЯ ВИРОБНИЦТВА»	177
Покровська Н.М.	
64. МАРКЕТИНГОВЕ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ ВИНОРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ	181
Бондаренко С.А.	
65. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	184
Васьковська К.О.	
66. ОСОБЛИВОСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ КОНДИТЕРСЬКОЇ ГАЛУЗІ	186
Дідух С.М., Слюсаренко К.С.	
67. ДІАЛЕКТИКА ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНОЮ СПРАВЕДЛИВІСТЮ	189
Ангелов Г. В., Кирилюк О. С.	
68. РОЛЬ КУЛЬТУРИ У ФОРМУВАННІ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ	193
Ангелов Г. В., Соловей А. А., Шубаба М.	
69. СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СУЧАСНОГО МЕНЕДЖЕРА	197
Ангелов Г.В., Соловей А.О.	
70. СЕМЬЯ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ И ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ	201
Ангелов Г.В.	
71. ГРАЖДАНСКОЕ ОБЩЕСТВО И СОЦИАЛЬНАЯ ОТВЕТСТВЕННОСТЬ МАСС	209
Ботика Т.С.	
72. ВСЕ НАЧИНАЕТСЯ С ДЕТСТВА: ВОЗРАСТНАЯ СПЕЦИФИКА ФОРМИРОВАНИЯ ТРУДОЛЮБИЯ	212
Ханс – Курт Либерштет, Ангелов Г.В., Алхури Юсеф	
73. СІМ'Я У ФОКУСІ ФІЛОСОФІЇ СОЦІАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ	216
Іванов Є. В.	
74. ЩОДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ МОЛОДОГО ВЧЕНОГО ТА ІНЖЕНЕРА	221
Лар'яновський І.С.	
75. САМОРЕАЛІЗАЦІЯ В ПРОФЕСІЙНІЙ СФЕРІ	225
Михайлова В.Л., Мельник Ю. Н., Ихтияр Самет (Турція)	
76. ENHANCEMENT OF EMPLOYEES' MOTIVATION WHILE IMPROVING MANAGEMENT SYSTEM	229
О. Muhailovska	
77. ДІАЛЕКТИКА ВЗАЄМОВІДНОСИН ПРАВ ТА ОБОВ'ЯЗКІВ: ПОЛІТИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ	234
Мордовець М. В.,	
78. РОЛЬ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ У РОЗБУДОВІ: ПРОБЛЕМИ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ	237
Орлова В. О., Михайлова В. Л.	
79. КОМПАРАТИВІСТСЬКИЙ ЕКСКУРС У СУТНІСТЬ ДОГОВОРУ У НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТАХ ДЕЯКИХ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ДЕРЖАВ	242
Осадча І. А.	
80. СОЦИАЛИЗАЦИЯ И САМОИДЕНТИФИКАЦИЯ ЛИЧНОСТИ В СОВРЕМЕННОМ ОБЩЕСТВЕ	245
Стояно О.А.	
81. ПІДВИЩЕННЯ МОРАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ НАРОДУ – ДОМІНАНТНИЙ НАПРЯМОК ЙОГО САМООЧИЩЕННЯ ВІД КОРУМПОВАНOSTІ	249